

SAFİZER VE MEHMET KARAMAN
KIZILAY ANAOKULU
REHBERLİK SERVİSİ VELİ BÜLTENİ
MART-2025

ANNE- BABA TUTUMLARI

Anne babanın çocuk yetiştirme tutumları genel olarak; baskıcı/otoriter tutum, aşırı koruyucu tutum, aşırı izin verici tutum, tutarsız/kararsız tutum, demokratik tutum, **mükemmeliyetçi anne/baba tutumu, ayrımcılık yapan anne/baba**

tutumu, reddedici anne/baba tutumu olarak sınıflandırılmaktadır. Bu bültende kültürümüzde en sık karşılaştığımız ebeveyn tutumlarına değinmeye çalışacağız.

1- OTORİTER ANNE BABA TUTUMU

Otoriter tutumu benimseyen ebeveynler çocukların kendilerinin belirledikleri kurallar doğrultusunda davranmalarını ve onları denetlemeyi amaç edinirler. Ailede çocuğun itaati önemlidir, çocuk kurallara uymadığı takdirde ceza alacağını bilir.

Otoriter anne baba tutumunu benimseyen ebeveyn çocuğunu sürekli denetleyerek ve kontrol ederek onun kendine olan güvenini ortadan kaldırıp

kişiliğini hiçe saymaktadır. Bu tip ailelerde yetişen çocukların duygu ve düşünceleri dikkate alınmaz, çocuklar koyulan kurallara itiraz etmeden uymak zorundadırlar. Kurallara uyulmadığı durumda fiziksel şiddet ve baskı kullanılabilir. Bunun sonucunda kendi kararlarını kendi veremeyen, özgüveni düşük bir çocuk yetişir.

Otoriter tutumu benimseyen anne babalar çocuklarının onlara mutlak olarak itaat etmesini, kuralları ve istekleri tartışmasız olarak kabul etmelerini beklerler, sevgilerini göstermezler ve çocukla aralarına mesafe koyarlar. Aile ile ilgili ya da çocuk hakkında alınacak kararlarda çocukla fikir alışverişine girmeden kararları kendileri alırlar. Aile tarafından çocuğa uygulanan katı disiplin anlayışı çocuk üzerinde iki farklı sonuç doğurabilmektedir. Bu durum, çocuklardan bazılarının ezilip bastırılmasına, boyun eğmelerine neden olurken bazılarının ise saldırganlaşmasına, kontrolsüzlük belirtileri göstermesine neden olabilir.

Ebeveynler otoriter tutumu benimsediklerinde sevgi ve ilgi gösterme davranışlarını yalnızca istenilen davranışlarını arttırmak için kullanırlar. Çocuklarına yalnızca onların istedikleri gibi davranırlarsa sevgilerini gösterirler. Fiziksel ve duygusal olarak cezalandırılan bu çocukların kişilik gelişimi olumsuz yönde etkileneceği gibi dıştan yönetilen bağımlı bir kişilik yapısı gelişecektir.

2- AŞIRI HOŞGÖRÜLÜ TUTUM

Aşırı hoşgörölü anne babalar çocukları etrafa zarar verseler dahi onlara kısıtlama getirmezler ve hoşgörü ile karşılırlar. Çocuğun istenmeyen davranışlarına kural koymaktan kaçınırlar. Aile ortamında çocuk merkezli eğitim uygulanır ve denetimin yeri yoktur, çocuğun her istediği yapılmaya çalışılır.

Aşırı hoşgörölü anne babaların çocukları üzerinde kontrolleri düşük, sıcaklık düzeyleri yüksektir. Bu tutumu benimseyen ebeveynlerin çocuklarından hiçbir beklentileri yoktur, çocuklarının tüm taleplerini karşılamaya çalışırlar. Çocuklarının etrafa zarar vermesine, kontrolsüz ve saldırganca davranmasına karşı çıkmazlar.

Ebeveynin çocuğa aşırı hoşgörölü ve düşkün olması çocuğun şımarmasına ve bencil olmasına neden olur. Bu tutumla yetişen ailelerde çocuklar, sürekli diğer insanların dikkatini çekmeye çalışır ve onlardan sürekli hizmet bekler. Bunun sonucunda bu çocukların sosyal uyumunun zayıf olması beklenir. Yaşamlarının ilk gününden itibaren her türlü ihtiyaç ve istekleri karşılanan çocuklar, yetişkinlik dönemine geldiklerinde kendilerine toplumun düzenini bozabilecek haklar tanıyabilirler. Bu tutumu benimseyen anne babalar bir süre çocuklarının taleplerini tartışmasız yerine getirir, ancak bir süre sonra bu istekler karşında dayanamayıp sert cezalar uygulamaya başlarlar. Bu durum sonucunda aile ortamında hem aşırı hoşgörölü olma hem de çok sert tutumların uygulanması bir tutarsızlığa yol açabilir. Bu anne babaların çocukları evdeki bütün kuralları kendileri belirler. Anne babalar kendi istediklerini yaptırmak için çocuklarını ikna ve idare etmeye çalışsa da evdeki çatışmalar ancak çocuğun istekleri yerine getirildiğinde çözömlenir.

3- AŞIRI KORUYUCU TUTUM

Aşırı koruyucu tutum, ebeveynlerin çocuklarına gereğinden fazla kontrol ve özen gösterdiği tutumdur. Böyle bir tutumun sonucunda çocukta diğer kişilere karşı bağımlı olma, kendi kararlarını kendi verememe, özgüven eksikliği ve duygusal kırıklıklar gibi problemler görülebilir. Aşırı korumacı anne babanın çocuğu yaşamı boyunca sürebilecek bir bağımlılık duygusu yaşayabilir ve ileriki yıllarda aynı koruma duygusunu başka insanlardan karşılamak isteyebilir.

Koruyucu tutuma sahip olan anneler çocuklarının bütün ihtiyaçlarını karşılarlar, çocuğun büyüdüğünü kabul etmeyerek yemeğini yedirir, kendi yatağında uyutur, onun ödevlerini dahi yapar. Sokağa çıkıp oynamalarına ve başka çocuklarla iletişim kurmalarına izin vermezler. Böyle bir aile ortamında yetişen çocuğa büyüme fırsatı verilmez ve toplumsal gelişimi de engellenir. Aşırı korunan çocuklar kendini korumayı bilmedikleri için toplum içinde savunmasız, içedönük ve utangaç bir kimlik geliştirirler. Bu şekilde yetişen çocuklar annelerine karşı bağımlılık geliştirirler, her şeylerini annelerinin yapmalarını isterler. Bunun sonucunda çocuk annesine sormadan bir şey yapamaz duruma gelir. Çocuk içedönük olabileceği gibi aşırı otoriter, sorumsuz, şımarık, aşırı kızıp sinirlenen ve etraftaki insanları kullanan bir kişilik geliştirebilir.

4- DEMOKRATİK ANNE BABA TUTUMU

Anne ve babanın çocuk yetiştirme tutumu olarak benimsediği en sağlıklı ebeveyn örüntüsü demokratik ebeveyn tutumudur. Demokratik tutumu benimseyen anne babalar, çocuklarına karşı hoşgörülü davranan, onlara güven veren ortamı sunan ve destekleyici bir tutum sergileyen ebeveynlerdir.

Demokratik ebeveynlerin hem kontrol hem de sıcaklık boyutunun düzeyi yüksektir. Belirgin sınırlar ve kurallar koyarlar, belirli taleplerde bulunurlar ancak bunların çocuğun karşılayabileceği düzeyde olmasına dikkat ederler. Çocuğun ihtiyaçlarına karşı duyarlı ve kurallar üzerine çocukla fikir alışverişi yapmaya açıktırlar. Bu tip anne babalar çocuklarının taleplerini ,

dinleyip yapılmaması gereken davranışları sebepleri ile birlikte çocuğa açıklarlar. Demokratik anne ve babalar çocuklara özerkliği verirken disiplini de elden bırakmaz, bu iki durum arasında bir denge kurmaya çalışırlar. Demokratik tutuma sahip anne babaların çocukları diğerlerine kıyasla öz güveni en yüksek olan çocuklardır. Öfke kontrolünde, arkadaşlık kurmada ve girişkenlikte önde olan bu çocuklar bilişsel alanda da başarılıdırlar. Anne babaların çocuklarına karşı hoşgörülü olduğu bu tutum, çocukların kendine güveni yüksek olan, denemekten korkmayan, yaratıcı ve toplumsal bir birey olarak yetişmesine yardımcı olur.

Demokratik ailelerde anne baba ve çocuk arasındaki iletişimde "koşulsuz sevgi" ve "empati" temeldir. Aile içinde ortaya çıkan sıkıntılar iletişim kurularak çözülür, evde sıcak ve samimi bir ortam vardır. Kurallar çocuğun gelişimini sağlamak ve sorumluluk duygusu kazandırmak için çocuğun yapabileceği düzeyde belirlenir. Kurallar fikir alışverişi yapılarak iş birliği içerisinde belirlenir. Demokratik ailelerde sevgi ve hoşgörünün yanında disiplin de vardır, gerektiğinde çocukların davranışları sınırlandırılır.

5- DENGESİZ/KARARSIZ VE TUTARSIZ ANNE BABA TUTUMU

Dengesiz kararsız anne baba tutumunda ebeveynler arasında görüş ayrılığı olabileceği gibi, davranışlarında tutarsızlıkta görülebilir. Bu tutumu benimseyen anne babalar çocukla ilgili durumlarda birbirlerini sürekli eleştirirler. Çocuklar hangi davranışın istenen hangi davranışın istenmeyen davranış olduğunu anlayamazlar çünkü bu durum anne babanın ruhsal durumuna göre değişmektedir.

Ayrıca birinin olumlu dediğine birinin olumsuz demesi de çocuğun istenen davranışı bulmasını zorlaştırmaktadır. Bu tutumu benimseyen ailelerde disiplin vardır ancak çocuk disiplinin ne zaman ve nerede uygulanacağını bilemez. Anne babalar aşırı hoşgörü ile sert cezalar arasında gidip gelirler, bazen görmezden geldikleri, önemsemedikleri bir davranışa başka bir zaman çocuklarını azarlayarak ya da cezalandırarak tepki gösterebilirler. Bu nedenle çocuklar davranışlarını anne babalarının ruhsal durumuna göre ayarlamaya çalışırlar. Bir davranışı yapmadan önce davranışın yanlış olup olmasından ziyade, anne babasının bu davranışa ne zaman yapsa kızmayacaklarını düşünürler.

Anne babanın birbirini çocuk yetiştirme konusunda sürekli eleştirmesi, sıklıkla yaşanan anlaşmazlık ve tartışmalar çocuk üzerinde yıkıcı bir etki yaratmaktadır. Evde yaşanan gerilimler, çocuğun sosyal ve duygusal olumsuz gelişimi ve davranış problemlerinin temel nedenidir.

SONUÇ Ailede çocuklarla, ebeveyn ilişkisinde temel belirleyici faktör anne ve babanın tutum ve davranışlarıdır. Anne ve babanın çocuklarına karşı sergiledikleri davranış şekilleri, olaylar karşısında sergiledikleri tutumlar, anne ve baba ile çocuk arasındaki ilişkinin yönünü ve şeklini belirler. Psikolojisi düzgün, ruhi yapısı sağlam, karakteri olumlu yöne doğru kanalize edilmiş çocuk yetiştirebilmek için anne ve baba tutumları çok ama çok önemlidir.

Pınar VEZİROĞLU
Psk.Dan.ve Rehber Öğrt.

e-mail.
pormanci72@gmail.com